

10. 5. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Lze ve smlouvě sjednat předání díla prostřednictvím právní fikce?

Předání a převzetí díla je jak pro zhotovitele, tak i objednatele zásadním momentem v průběhu realizace díla. Právě na předání díla je totiž obvykle navázán vznik nároku na zaplacení ceny díla, zhotoviteli po předání díla dále vzniká nárok na vyplacení zádržného či jeho části a od tohoto okamžiku pak velmi často začíná běžet například také záruční doba.

Aby došlo k ulehčení předání díla a tyto popsané následky jeho předání nastaly pokud možno co nejdříve a způsobem, který bude snáze prokazatelný, bývají součástí smluv o dílo ustanovení, která zakotvují právní fikci, případně domněnky předání díla.

Dřívější judikatura Nejvyššího soudu možnost sjednání těchto právních fikcí (a domněnek) ve spojitosti s předáním díla znemožňovala, a to z toho důvodu, že právní fikce či domněnka může být založena pouze zákonem a nikoliv smluvním ujednáním. V této souvislosti lze odkázat např. na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2018, sp. zn. 32 Cdo 1287/2018, dle něhož platí, že „*právní domněnka je konstrukce, která může být založena pouze zákonem a jejímž důsledkem je za podmínek zákonem stanovených nutnost bezpodmínečně nebo podmíněně předpokládat existenci něčeho, o čem není jisté, že je, nebo dokonce je jisté, že není. Ujednání stran modifikující důkazní břemeno, tj. institut veřejnoprávního civilního práva procesního, by proto bylo možné pouze tehdy, pokud by takovou možnost občanský soudní řád připouštěl. S ohledem na to, že zákonná úprava předpokládající dohody o důkazním břemenu neexistuje, nelze takovou dohodu uzavřít.*“

Tento dosavadní přístup Nejvyššího soudu však doznal změny v důsledku rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1001/2021. Nejvyšší soud v tomto případě posuzoval následující právní fikci předání díla sjednanou mezi dvěma obchodními korporacemi: „*nedostaví-li se objednatel bezdůvodně a opakovaně (nejméně 2x) k převjímcce díla či jiným způsobem bezdůvodně zmaří konečné předání díla a vyhotovení předávacího protokolu, považuje se dílo za řádně a včas předané*“.

Nejvyšší soud konstatoval, že právní fikce (ale i právní domněnky) předání díla sjednané ve smlouvě **nelze vnímat jako a priori neplatná jen z toho důvodu, že nejsou založena zákonem, avšak je zapotřebí v konkrétním případě zkoumat, zda jejich užití není v rozporu například s dobrými mravy či se zákonem.** Nejvyšší soud se tak odchýlil od svého dosavadního přístupu, a to jednak z toho důvodu, že fikce převzetí díla již byla ujednána v režimu zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je výrazným způsobem založen na autonomii vůle jakožto základním principu, dále proto, že dosavadní přístup byl podroben kritice odborné literatury, nebo i z tohoto důvodu, že i jiná právní řády sjednání právní fikce (či domněnky) umožňují.

Nejvyšší soud pak konkrétně konstatoval, že „*Lze tak uzavřít, že ujednání stran v soukromoprávní smlouvě, jež pro vyjádření určitého jimi předvídaného právního následku užily určitá typová sousloví (např. „považuje se“, „má se za“, „platí, že“), která v právních normách zpravidla naznačují, že jde o tzv. právní domněnky či právní fikce, nejsou pouze z tohoto důvodu neplatná. Je třeba i u takových ujednání v každém jednotlivém případě zkoumat, k jakému právnímu následku vůle stran směřovala, a zda takové ujednání není vzhledem ke konkrétním okolnostem věci zákonem zakázáno nebo se přičí dobrým mravům.*“

Nejvyšší soud pak zakotvil určitá kritéria, jimiž se při posuzování platnosti či neplatnosti sjednaných právních fikcí (ale i právních domněnek) předání díla řídit:

- i. v jakém právním **postavení strany** ujednání sjednaly (tj. zdali zhotovitel a objednatel byly v postavení dvou podnikatelů nebo **zdali jedna ze stran byla v postavení slabší strany**, ať už **spotřebitele** nebo **slabší strany podnikatele**),
- ii. k jakému **právnímu následku vůle stran při sjednávání právní fikce směřovala**,
- iii. jelikož je právní úprava předání díla dispozitivní, tak také to, zda **způsob, jakým se strany od dispozitivní právní úpravy odchýlily, není vzhledem k okolnostem věci zákonem zakázán nebo se přičí dobrým mravům**.

Lze pak doporučit, aby si smluvní strany při přípravě v rámci smlouvy o dílo vymezily v rámci definic to, že pokud je ve smlouvě uvedeno slovní spojení:

- i. „**má se za to**“, pak se tím myslí vyvratitelná právní domněnka,
- ii. „**považuje se za**“ nebo „**hledí se na**“, pak toto vyjadřuje právní fikci,
- iii. „**platí, že**“, pak se jedná o nevyvratitelnou domněnku.

Takové ujednání ve smlouvě o dílo pak může napomoci tomu stvrdit vůli stran o tom, že ve smlouvě skutečně zamýšlely zakotvit právní domněnku (či fikci) předání díla se všemi důsledky s tím spojeními, a v konečném důsledku tak pomoci zachovat platnost takového ujednání.

JUDr. Lukáš Dořičák, LL.M.
advokát

ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 910 058 058
e-mail: office@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)